

Utvecklingsplan Attraktiva Alby

Delrapport underlag till kommunplanen 2015

2013-12-20

Innehållsförteckning

1	Satsa på Alby	4
	Uppdrag	4
	Delrapportens syfte.....	4
	Arbetssätt.....	4
2	Nationellt och regionalt intresse	6
	Nya nationella mål för friluftslivet.....	6
	Nationella mål för kulturpolitik	6
	Stockholms läns museums värdering.....	6
	Översyn av riksintresset för friluftsliv	7
	Regionala gröna kilar.....	7
	Forskning kring framtidens utomhusupplevelser.....	7
3	Tidigare fattade beslut och ställningstaganden	9
	Översiktsplan, kommunplan och reservatsbeslut.....	9
	Målbild för Alby naturreservat.....	9
4	Resultat av medborgardialogen	11
5	Förslag	12
6	Fortsatt arbete.....	13
	Slutrapport.....	13
	Genomförande.....	13

Bilagor

1. Förslag del 1
2. Förslag del 2

1 Satsa på Alby

Detta är en delrapport i uppdraget att göra Alby naturreservat mer attraktivt. Slutrapporten presenteras senast i juni 2014.

Uppdrag

I Kommunplanen 2012-14 fastställde Kommunfullmäktige som mål till 2014 att; ”En strategi för att göra Albyområdet mer attraktivt finns.”

Uppdragsformuleringen löd: Ta ett långsiktigt helhetsgrepp över Alby naturreservats framtid. Skapa ett ännu attraktivare friluftsområde för hela familjen. Göra delar av naturreservatet Alby till ett naturligt val för fritidsaktiviteter och det rörliga friluftslivet.

För att nå det målet beslutade Kommunstyrelsen (KS 2012-03-27) att ett förslag till hur ett utredningsuppdrag för Albyområdets utveckling kan utformas skulle tas fram - en förstudie. Den presenterades för Kommunstyrelsen (KS 2012-10-23) och ligger till grund för det vidare arbetet med att ta fram strategin.

En slutrapport sammanställs och redovisas tillsammans med samtliga åtgärdsförslag senast i juni år 2014.

Delrapportens syfte

Delrapporten utgör besluts- och investeringsunderlag till kommunplanen 2015. Rapporten redovisas på MSU 4 december 2013 samt underlag till budgetarbetet 2015- på MSU i januari 2014.

Arbetsätt

Inledningsvis definierades uppdraget i kommunplanen, att göra Alby attraktivare, genom en workshop med delar av MSU och KoF. Frågorna på workshopen var vad är attraktivitet, hur är området i framtiden, vad är bra och vad är sämre.

En styrgrupp tillsattes bestående av kommunchefen, chefen för Utvecklingsförvaltningen och chefen för Fastighet.

En förstudie togs fram för att hitta vilka frågor som bidrar till attraktiviteten och som ska utredas för att finnas med i strategin.

Ett antal delprojekt har arbetat med de olika frågorna som förstudien presenterade. En projektgrupp med tjänstemän från flera förvaltningar har arbetat fram en målbild. Dialog med flertalet intressenter har förts löpande.

En enkät riktad till besökare i Alby har gett 500 svar. Enkäten har funnits digitalt och i pappersform i Alby friluftsgård.

Förslagen i denna delredovisning är ”silat” genom ”filtrena” målbild, tidigare fattade beslut i Översiktsplan 2008, Kommunplan, beslut om Naturresevat med flera och medborgardialogen.

Hur mycket som kan förverkligas beror på vilket budget som avsätts i kommunplanen. Utgångspunkten är att respektive ansvarig även ansvarar för förverkligandet av förslagen i denna utvecklingsplan. Mer om genomförandet av förslagen redovisas i slutrapporten.

Slutrapporten presenteras senast i juni 2014 och utgör den i uppdraget beskrivna strategin för att göra Alby attraktivare.

2 Nationellt och regionalt intresse

Nationella mål för friluftslivet och folkhälsa samt Riksintresse för friluftslivet

Nya nationella mål för friluftslivet

Rik tillgång till natur, individers intresse och ideella organisationers engagemang är viktigt för människors möjlighet till friluftsliv. Det är utgångspunkten för de tio mål för friluftslivspolitikerna som regeringen beslutade om i december 2012. Friluftslivsmålen är ett stöd för friluftslivets aktörer.

Det övergripande målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv, med bland annat allemansrätten som grund. De tio delmålen är:

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

Nationella mål för kulturpolitik

Sverige har även nationella mål för kulturpolitik som är från 2009. I dessa står bland annat att kulturpolitiken ska ”främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas”. Vidare att ”Kulturarvet präglas av mångfalden i dagens samhälle och är lika mångfacetterat och mångbottnat som samhället självt. Kulturarvet skapar perspektiv på samhället och dess utveckling och berikar människors liv.” samt ”Kulturarvet tillhör alla och bör ses som en tillgång i samhället som bidrar till utveckling och förnyelse”. (se även faktablad från Kulturdepartementet)

Stockholms läns museums värdering

I sin sammansfattande värdering av Alby – Uddby skiver Stockholms läns museum:

Uddby och Alby är tillsammans med Dyvik de bäst bevarade äldre bondgårdarna i Tyresö idag. Alby är samtidigt ett typiskt exempel på de många gånger små och enkla prästgårdarna i Stockholms län.

Bronsåldergravarna i området utgör de äldsta spåren efter fast bosättning i kommunen. Gravfälten vid Alby och Uddby är genom de tydliga gravanläggningarna och de karakteristiska lägena nära intill gårdarna mycket pedagogiska exempel på gårdsgravfält från yngre järnålder. Det välbevarade Alstorp är det sista kvarstående båtsmanstorpet i kommunen.

Översyn av riksintresset för friluftsliv

Länsstyrelserna har fått regeringens uppdrag att lämna underlag till Naturvårdsverket med översiktliga bedömningar av nuvarande och eventuellt tillkommande områden som kan vara av riksintresse för friluftslivet. Där föreslås att delar av Alby naturreservat ska ingå i riksintresse för friluftsliv.

Regionala gröna kilar

Begreppet grön kil, som myntades i början på 90-talet, är den grönstruktur som sträcker sig från Stockholmsregionens ytterkanter in mot regionens centrum.

I RUFS 2010 pekas för första gången svaga samband ut i de gröna kilarna. De svaga sambandens utformning och förvaltning är viktiga för regionens långsiktiga hållbarhet.

De är både bärare av centrala, regionala värden och funktioner samtidigt som de har ett strategiskt läge nära expanderande områden.

Alby naturreservat ingår i den så kallade Tyrestakilen och gränsar till det svaga sambandet utpekade i kilen.

Forskning kring framtidens utomhusupplevelser

Både Naturvårdsverket och Kairos futures har kikat på vad människor vill ha ut av sina naturupplevelser.

Naturvårdsverket sammanställer forskningen i rapporten Svenskt naturskydd 100 år från 2009. Det människor vill ha är:

- Orördhet
- Frihet och rymd
- Artrikedom, naturpedagogik, kulturhistoria
- Aktivitet och utmaning
- Service och samvaro

I rapporten ”Framtidens utomhusupplevelser” (Kairos future maj 2013) lämnas följande rekommendationer till leverantörer av utomhusupplevelser:

1. Gör nåt tillsammans – att vara tillsammans är vår högsta önskan.
2. Gör det vackert! Designifieringen är en snabbt växande trend.

3. Öppna dina armar för nördarna! Barnfamiljerna räcker inte till året runt.
4. Dyk in i den digitala världen – den hjälper dig att lyckas.
5. Förklara ditt bidrag till BNP, din verksamhet får människor att tänka bättre.
6. Bjud in världen! Tillväxten ligger bortom de traditionella målgrupperna.
7. Skapa något utöver det vanliga – igen och igen.

3 Tidigare fattade beslut och ställningstaganden

Förslagen som presenteras i bilaga 1 och 2 utgår f tidigare fattade beslut gällande området. Förslagen ska stärka dessa och på så vis göra området attraktivare.

Översiktsplan, kommunplan och reservatsbeslut

- Bevara en vacker naturmiljö (beslut att reservat 1975)
- Tillvarata de möjligheter området erbjuder till friluftsliv och rekreation (beslut att reservat 1975)
- Kommunen vill att antalet turister ska öka (Kpl 2012-14).
- Alby och Uddby Gård har utvecklats till regionala besöksmål. Alby friluftsområde har utvecklats med fler aktivitetsmöjligheter och blivit kommunens huvudentré till Tyresta naturreservat och nationalpark (ÖP08).
- stora insatser görs för att bevara kulturhistoriskt intressanta byggnader och områden, exempelvis Alby, Uddby och Nyfors (ÖP08).
- Åker- och ängsmarker ska hållas öppna för att gynna hög biologisk mångfald och landskapsbild. Jordbruket Uddby ska ges förutsättningar att drivas vidare för att gynna biologiska, kulturella och pedagogiska värden (ÖP08).

Målbild för Alby naturreservat

En målbild för Alby naturreservat beslutades i MSU den 6 maj 2013.

Friluftsområdet

Alby är ett attraktivt och modernt friluftsområde som är överskådligt, informativt och lättillgängligt. Området värdesätts för den vackra naturen, lugnet och för de pedagogiska inslagen. Besökaren ”tas i handen” och guidas ut i naturreservatet. Det finns ett stort utbud av aktiviteter som är lätta att hitta och såväl byggnader som andra anläggningar är väl underhållna. Det finns naturstig och hinderbana för stora och små barn som lockar till att använda fantasin samt leka med och lära av det som naturen erbjuder.

Landskapet, gårdarna och torpen minner om tidigare tyresöbor. Besökaren möts av genuina och använda gårdsmiljöer. Kommunens naturbevakare arbetar med att bevara, sköta och utveckla naturreservatet i samarbete med andra kommunala enheter och med föreningslivet.

Hit hittar såväl tyresöbor som övriga stockholmare. Tyresö är en självklar port till Tyresta. Området marknadsförs som ett naturligt alternativ, exempelvis är skidspåren till stor del så kallade naturspår. Det innebär att de sträckor som går

genom skogen får behålla sin karaktär av skogstig under sommaren. Området vid den gamla skidbacken har fått ett nytt användningsområde för olika träningsformer så som iordningjord led för MTB-cyklister vilket passar bra i den kuperade terrängen.

Ridskolan vid Fårdala gård har tillräckliga och funktionella lokaler, genom terrasserings räcker hagarna till. Tillsammans med övriga stall i området har ridskolan tillgång till en tydligt markerad slinga ridväg.

Uddby gård är ett autentiskt jordbruk där besökaren på ett pedagogiskt sätt kan följa arbetet och lära sig mer om hur ax blir till limpa. Besökaren möts av en härlig ”Bullerby-miljö” där Uddby gård är en integrerad del av miljön vid friluftsgården Alby gård. Det är välkomnande och mysigt att strosa runt på gården. Det är tydligt var och när besökare är välkomna.

Skolor både i och utanför kommunen besöker gården, får hälsa på bonden, visas runt av pedagogisk personal och får prova på att karda, tova, spinna eller kärna beroende på säsong och aktuellt pedagogiskt tema.

Det är djuren på gården som betar markerna kring Uddby och Alby gård. Antalet djur är väl avvägt för att markerna ska hållas öppna – utan att utsättas för slitage. Boskapsskötseln syftar till att markerna ska skötas i enlighet med skötselplanen för naturreservatet. Däremot är det svårt att få lönsamhet och bra arbetsförhållanden för en arrendator med den begränsade tillgången till jordbruksmark. Därför är arrendatorn en mångsysslare – precis som jordbrukaren var förr.

4 Resultat av medborgardialogen

Över 500 personer har svarat på enkäten som funnits tillgänglig såväl digitalt som i pappersform i Alby friluftsgård.

Det samlade intrycket är att Tyresöborna verkligen uppskattar utbudet i Alby och att både unga och gamla trivs där. Många förslag rör skyltning, skidspår, bad- och lekplatsen, kafeernas öppettider, utegymmet och motionsspåren. Önskemål har lämnats om allt från fågeltorn, örtagård och folkpark till äventyrsbana, klättervägg, safaripark och skidlift. Allt är förstås inte möjligt att förverkliga på samma plats och många önskar också att områdets nuvarande karaktär ska bevaras. På hemsidan finns en affisch som sammanfattar resultaten och en fullständig redovisning av inkomna synpunkter.

Läs mer på:

www.tyreso.se/AttraktivaAlby

5 Förslag

Förslagen presenteras i bilaga 1 och 2.

Förslag lämnas under rubrikerna:

- Övergripande samband
- Skyltning
- Rekreations-och motionsspår
- Utformning av entréer, parkeringar och vägar
- Gårdsmiljöer
- Nya byggnader
- Möbler och belysning
- Lokalanvändning
- Information och samordning
- Personal (naturvård och service)
- Mer om samband, spår och leder
- Tillgänglighetsåtgärder
- Gårdar och torp
- Aktiviteter
- Övrigt

6 Fortsatt arbete

Utifrån denna delrapportering förväntas att medel avsätts i Kommunplanen 2015- och utifrån avsatta medel kan respektive ansvarig detaljutforma förslagen och genomföra dem.

Slutrapport

En slutrapport kommer att redovisas senast i juni 2014.

Genomförande

Överlämnande från projektledare till genomförandeorganisation. Den som är ansvarig för respektive del ansvarar även för att förslagen genomförs. Innan förslagen kan genomföras måste de studeras i detalj utifrån given budget och i projekteras. Ansvarsfördelning mellan kommunen och arrendatorn tas upp i förhandlingen om nytt arrende som kommer gälla from 2015.